Ч. 16 (11.357). Львів, четвер 24. січня 1929. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11–12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перешкоди українізації.

Львів, 22. січня 1929.

Українізація України відбувається важко. Про те пише вся радянська українська преса, про те говорять і відповідальні представники української радянської влади, про те накінець кажуть і представники комуністичної партії більшовиків України. Але слід при тім пояснити, що найбільші перешкоди має українізація там, де є осередки т. зв. пролетарської диктатури і де є, так сказатиб, фундамент екзистенції тієї диктатури, а саме по містах і по великих промислових осередках. Бож села українізувати хіба не треба.

Останнім, що прилюдно спинився над перешкодами українізації, є теперішний ґенеральний секретар КП(б)У Косіор, отже перша політична особа в УСРР. А заговорив він про них у своїй програмовій промові на окружній партійній конференції в Києві. Про ту промову ми вже кілька разів писали і цитували з неї важніші місця. Нині хочемо присвятити дещо уваги тій її частині, що присвячена українізації.

Косіор каже, що найбільшими перешкодами українізації є міщанські елементи міст (самозрозуміло елементи зросійщені і російські), рештки старого російського чиновництва, велика частина російської інтеліґенції, особливож т. зв. специ, тобто російські фахові інтеліґентні сили, а далі всякого роду русотяпи в державному і партійному апаратах. Що саме ці міські елементи творили і творять постійно перешкоди в українізації це загально відома річ. Бож українські міста за царських часів були цілковито зрусифікованими. Навіть жиди до тої міри культурно були зрусифікувалися в тих містах, що й досі надають їм внутрішньо російський характер. І не забуваймо, що й немалий відсоток тих спеців, що саботують українізацію, припадає на жидів, при чім слід ствердити, що всеж є між жидами доволі і таких, що вже зукраїнізувалися.

Новиною для декого буде те, що до перешкоджуючих і гальмуючих українізацію чинників врахував Косіор і професійні союзи. Профсоюзи — це один з тих фундаментів, на яких будувала і будує свою диктатуру компартія. І тому це визнання Косіора має неабияке значіння. Переповідаючи хід анкети та її наслідки серед робітників артемівської промислової округи в справі українізації, Косіор робить такий висновок: „Всі, з ким розмовляли, відзначили, що місцеві профорґанізації не допомагають українізації. Мені здається, що вже тепер наш партійний, професійний апарат, особливо останній, може відстати від цього поширюваного процесу українізації. Ряд фактів свідчить про те, що наша робота над українізацією натрапляє часом на пасивне, а то й неґативне ставлення апаратних працівників".

Крім того наводить Косіор ще одну перешкоду українізації, а саме неймовірну дорожнечу української книжки. „Я бував — каже він — останніми часами на богатьох конференціях і повинен сказати, що на кожній конференції просто таки голосили з приводу неймовірної дорожнечі української книжки".

Якіж ради подає Косіор на те, щоби усунути всі перешкоди українізації? Перш за все ніяких позитивних заходів у тій справі він не намічає. Він тільки висловлює побажання, щоби звернути особливу увагу на „виховання нового покоління, на українізацію молоді", яка затупить упертих русотяпів. Отже є це паліятивний засіб, бо й з українізацією комсомолу, про який передовсім думає Косіор, справа не стоїть світло. По школах, особливо середніх і вищих, молодь не надто українізується під впливом тих, про яких сам Косіор каже, що „вони ставлять опір українізації". Правда, він каже, що партія повинна українізувати молодь, адеж він-же твердить, що й у партії є русотяпи, які ставляться неґативно до українізації. Далі — і це не тільки дивне, але й суперечне з тим, що ми цитували про профсоюзи — Косіор надіється на позитивну роботу профсоюзів у тій справі. „Треба — говорить він — утворити таку атмосферу в наших установах, а це насамперед завдання профспілок і керманичів наших установ, щоби прояви великодержавного (російського! — Ред.) шовінізму, отверті або приховані виступи проти нашої національної політики стали неможливі".

Зі сказаного бачимо, що самі керманичі КП(б)У фактично не мають пляну дальшої боротьби зі саботажами українізації, з чого виходилоб, що їм на перемозі українізації так незвичайно не залежить. Підходячи до справи безсторонно треба ствердити, що секрет усіх труднощів в українізаційному процесі лежить саме у тому, що комуністи взялися „українізувати Україну". А цеж парадокс! Бо України хіба українізувати не потрібно. Яких 80 відсотків населення УСРР — це українці, що „зукраїнізовані" ще в матірньому лоні. Україну треба відмосковлювати. Ми переконані, що поважний відсоток тих російських спеців, які, як каже Косіор, „дозволяють собі ставитись навіть майже отверто і зневажливо до українізації", можна сміло заступити українськими фаховими силами, яких тепер є доволі, розкинених по цілому світі, у найріжнородніших чужинних підприємствах. Але, але цього треба хотіти...

Те саме і з українською книжкою. Тепер вона не витримує конкуренції з російською книжкою, що заливає всю Україну. А не витримує тієї конкуренції ні щодо ціни ні щодо своєї масовости. Хтож винен цему, що ціна на українську книжку за висока і хто винен, що її тираж за малий? Це вже виключно вина тих чинників, що провадять українізацію. Видно, що вони не витягають або не хочуть витягати з українізаційного процесу тих висновків, що мусять відноситися до української книжки. І тут треба хотіти такі висновки робити та хотіти їх виконувати.

Про профсоюзи вже й казати не приходиться. Бо їх політика в справах українізації залежна хіба виключно від керманичів КП(б)У, що українізацію переводять. І в тому випадку теж треба тільки хотіти робити те, що слід.

——o——

Король і кондотієр.

Берлін, 19. січня 1929.

I.

Полковник британської армії Т. К. Льоренс написав перед кількома роками книжку п. з.: „Повстання в пустині". Б. Ґ. Шоу додав до книжки вступне слово, в якому хвалить твір Льоренса, як великий літературний шедевр. Твір написано оправді майстерно, з почуттям стилю, розкішною мовою. Не треба й рекомендації найбільшого живучого анґлійського письменника, щоби читача зацікавити. Вже після прочитання перших сторінок, книжку „проковтується одним душком" — аж до останнього слова. Ви ніби й не думаєте про річи, які прочитуєте. Ви їх бачите. Плястично, виразно, аж до почуття фізичної вловимости. І так усе, починаючи від розпаленого воздуха, що стоїть над арабською пустинею і кінчаючи на політичних комбінаціях ґрандіозних розмірів. Але в авторові треба подивляти щось більше як письменника, бо вояка і політика. Або — коли хочете — авантурника. Але авантурника з розмахом.

II.

Хто такий Льоренс? Один з тих людей, — нині щораз рідших — в яких сидить неспокійний дух — ворохобний принцип, що не дозволяє людині йти простими, привичними стежками. Навіть колиб ті стежки вели на вершок сили і слави. Але не про силу і славу йшло полковникові Льоренсові. Це мабуть один із тих рідких людей, які живуть для чину самого по собі, яких природа жене до вічного формування річей, людей, яких довершене ні на хвилину не задовольняє. Льоренс? Він передовсім учень езуїтського колеґу у Франції, потім студент на оксфордському університеті, потім молодий орієнталіст, з леґендами інклінуючими до сухіт й ідеалами про дипентуру. В 1912 р. їде до Арабії, щоби підглядати леґенді. Це його перший контакт з орієнтом. Вибух війни в 1914 р. Льоренс голоситься добровольцем до брит. орієнтальної армії. Не принятий ізза — „нездібности до військової служби". Людина з вічно скривленим мундуром і зле пришитими ґудзиками, пальці стало в чорнилі — хіба це жовнір? Робиться проте перекладчиком для орієнтальних мов у Каїро, до нічого військового нездібний „інтеліґент", з цілком „скривленими" думками про арабську справу, хоч що правда, прекрасний знаток тамошньої топоґрафії. Потім Льоренс влаштовує діло так, що видобувається зі штабу і віїзджає з якоюсь місією на поле кампанії. За протяг дальших 27 місяців його знає уже кожна арабська дитина. Від Дамаску до Адену він знаний як „Шейк Уренс" — він сам, Льоренс, „некоронований король Арабії".

Як відомо, довоєнна Туреччина не була національно гомоґенною. Вона втягла в свій державний звязок також арабів, головнож завдяки тому, що турецький султан був рівночасно каліфом, головою магометанської церкви. Організуючи протитурецьке національне повстання арабів, Льоренс завдав підчас великої війни Туреччині найтяжчий, майже смертельний удар. Завдяки Льоренсові Туреччина мала дві війни. Одну зовнішню — з антантою і другу внутрішню — з арабами, зглядно з Льоренсом, чоловіком, що доказав чогось майже нелюдського: за протяг кількох місяців обєднав століттями розєднені на себе арабські племена для спільного національного чину. Білий — азіятів. Джавр — правовірних. Як це Льоренс осягнув? Про це говорить його книжка. Він скинув свій зле скроєний англійський мундир, надів сніжно-білий бурнус і турбан, пояс весь у золоті і традиційні пистолі. Але це діла ще не робить. Його робить віра в свою справу. А в неї Льоренс вірив, глибоко, цілком. Арабам обіцяно за його посередництвом національно-державну соборність, каліфат, то-що. Алїянти, розуміється, слова не дотримали і „визволену" Арабію поділено на цілий ряд держав: Трансйордан, Ірак, Геджас, Джемен і т. д. Усе на славу Вел. Британії. Віруючи, що веде арабів до національного визволення, він в дійсности тільки розбудував стан британського індо-океанського посідання, творючи між Єгиптом і Індіями британський політичний поміст, викроєний просто з територіяльного тіла Арабії. Хотів цього Льоренс? Так, бо був британцем. Але й не хотів — бо почував себе арабом. І на тих двох суперечностях розірвався. Щоб не зробив і куди не пішов би, скрізь ставала перед ним зрада. Або Арабії, або Британії. Так він, в міру того як продовжується міжнародній торг за Арабію відкидає і запропонований йому пост британського ґенерала і хрест Вікторії і пост зовнішньо-політичного референта для західньо-азійських справ, нарешті ж кидає в 1922 р. службу взагалі і зникає.

Король? Кондотієр?

III.

В 1928 р. афґанський король Аманула видає приказ-універсал, в якому велить арештувати полковника британської армії Льоренса, що під прибраним іменем Шоу і в характері простого пільота британських воздушних сил, зорґанізував повстання афґанських гірських племен, спрямоване проти особи короля і його европейських реформ. Ось-так довкруги призабутої особи Льоренса знова починає снуватись леґенда.

Щож це? Хіба він знова повірив у святу справу афґанських гірських племен й так як колись арабів покликав і афґаністанців до святої війни? Чи може знова він тільки сліпе знаряддя в руках британської дипльоматії, кондотієр, що почуває себе паном, а є лише маріонетою, яку в міру потреби посувають сюди або туди? Після того, як Аманула видав свій приказ, британський уряд моментально публікує сухе лаконічне дементі, що колишній полковник Льоренс, який справді служить в Індіях армейським пільотом, з афґанським повстанням рішуче нічого спільного не має. Крім того полковник Льоренс зглядно рядовик Шоу, службовою дорогою перенесений до Анґлії. Це тоді, коли під Кабулем стоїть повстанська армія, престол Аманули захитаний, на 24 години перед

його абдикацією. Але що до нього часу робив в Афганістані Льоренс? Може довідаємось про це скоро з нової книжки, що її рекомендуватиме поскоро з нової книжки, що її рекомендуватиме помилковий Б. Г. Шоу — може п. з.: „Повстання в горах"?

IV.

Кондотієр? Король?

Що лежало в мотивах роботи Льоренса на той раз у Афганістані? Той чоловік вірить у річи, які з даній хвилині робить. Колиб це був британський патріотизм, посунутий на практиці аж до змагання з противником за допомогою зради і його розкладання з нутра, то цей патріотизм приймав би нагороди держави як почесть. Не так Льоренс. Коли йому роблено в своїм часі закиди, що вводячи арабського короля Фейсала на двір британського короля, він, офіцер брит. армії, явився в національнім арабськім одінні, то Льоренс відповів: „Коли якийсь муж двом панам служить і мусить котрогось з них ображати, то буде краще, коли образить мініщого". Другим разом Льоренс, введений офіційно до брит. ради міністрів і привитаний високопохвальною промовою Керзона, заявив на запити: „Ви, люди добрі, самі не розумієте, в яку ви нас поставили скруту". Ви британці — нас арабів.

Полковник Льоренс чи пак Шейк Уренс репрезентував в тій хвилині хотіння цілої нації. Це був один світ, що його творили британці в Арабії. А це був другий світ, що його творив в Арабії Льоренс. Два ріжні світи. Зовсім як в Афганістані. Тут король Аманула, що репрезентує собою дух кондотієрства, заводить новий звичай і нові порядки прищіплюючи їх безоглядно на цілком неприладному для цього ґрунті, там Льоренс, людина, що виcловлює духа землі і так як в Арабії намагається йому допомогти до виявлення.

Тут і там принціп національности, тубильчости, землезвязаности стає проти принципу нових ладів, чужих елементів і порядків. Але й тут і там дивно вимішуються ролі. Тут і там королівського духа даної землі, природній вияв даного національного краєвиду репрезентує чужинець, кондотієр, який повинен би бути правним королем і то репрезентує супроти законного короля, який повинен би бути кондотієром. Але й тут і там доводячи „свою" справу майже до побіди Льоренс, дивачний король кондотієр, заломлюється на подвійности своєї натури.

Ми знаємо, як покінчилося „Повстання в пустині". Побідою британської імперської думки. Теж саме в Афганістані. Ми знаємо давний політичний підклад афґанської справи. Побіда британців, провал большевиків — це нині найдалі ідуча формула афґаністанських політичних подій. В обох випадках побіда британців за допомогою британця і то проти того істотного принципу, що його Льоренс в обох випадках репрезентує. Полковник Льоренс, Шейк Уренс і вожд афґанського національного повстання — королівська душа в кондотієрськім тілі.

Зенон Пеленський.

Відгуки Люґана.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 15. січня 1929.

I.

Кілько вже часу уплинуло від того засідання Ради Союза Народів у Люґані, на якому п. Штреземан, всупереч дипльоматичній куртуазії гостро, бо ударом пястука по столі, зареаґував на промову польського міністра закордонних справ, присвячену справі німецької національної меншости в Польщі та її скарги до Ліґи Націй. Вже більше місяця від тієї хвилини, а всетаки тутешні ґазети не вгавають говорити про той інцидент і не перестають виводити з нього висновки — більше або менше тривожні. Не маємо змоги уважно стежити за польською пресою і може помилимось у нашому враженні: що польські ґазети далеко менше зупинювалися й зупиняються на тому інциденті, ніж це робить французька преса. Це й зрозуміле. Натомісць французькі ґазети, не вяжучись нічим не роблять собі ніякого стриму в розшукуванні й розгадуванні глибшого політичного змислу, затаєного у виступі п. Штреземана. Вони повертаються до цієї справи трохи не кожного дня.

II.

Ось і сьогодні, 15. січня, в першій ґазеті, яка нам попалає під руку, бачимо знов вступну статтю, присвячену тій самій „темі". Пише її один з старших журналістів, великий друг Річипосполитої і ворог її ворогів, п. Бенвіль. Цей п. Бенвіль належить до тих двох чи трьох (на добрих три тисячі) французьких журналістів, яких уважно читають закордонні канцелярії, нетільки французька, а й британська та інші. Пок. Делькассе, котрий на спілку з Едвардом VII-им славиться творцем „Порозуміння" (антанти) нераз признавав, що з голосів французьких ґазет про закордонну політику найцікавіший йому завсіди голос Бенвіля: те саме оповідають і з кол льондонського закордонного уряду. Вже цього резону доволі, щоби зупинитися на останній з черги статті Бенвіля про люґанський інцидент.

„Ні один обсерватор подій і тенденцій — пише Бенвіль під сьогоднішньою датою — не може не знати, що охорона меншостей буде одною з тих справ, які в близькому часі найбільше насильно ворушитимуть Европою, і що вона буде одним із знарядів німецької політики, поверненої до ревізії кордонів і на її підготовлення".

„Будьте супокійні — сухо продовжує Бенвіль — ще нема мови про Альзасію: одначе прийде черга й на автономістичну меншість в Альзасії".

„Покищо — пише Бенвіль — німецька політика звертає свої домагання в сторону Польщі. Про насилля, з яким п. Штреземан у Люґані перебив п. Залеському, не знати, чи воно було стихійне чи вираховане. Одно певне: що воно дає знак до загальної офензиви німецької преси. Німецька республика не виявляє найменшої охоти погодитися з теперішною східною границею Німеччини".

III.

Далі наводить п. Бенвіль голоси всіх німецьких „сторін" — правої, середної й лівої, зазначує, що соціяльні демократи в питанні про східні кордони Німеччини думають так само, як націоналісти й ліберали, тай звертає увагу на заяву німецької біржевої ґазети, що кампанія німецької преси проти теперішніх східних кордонів ведеться в повній згоді з урядовими колами. „Значить — заключає п. Бенвіль — є окремий диригент у цьому концерті, який не віщує нічого доброго".

До уваг п. Бенвіля не маємо що додавати, зосібна не маємо потреби сумувати з ним над перспективами, які у звязку з тим для найближчих років розкриваються. Повторимо тільки при цій нагоді ще раз уже від років нами на цьому місці (і деінде) повторювану увагу: що в цілому горю і лихолітті, які спричинили Версай, Сен-Жермен і Рига, одно тільки надійне, коли не тільки радне, а саме: що Німеччині пошматовано у Версаї цілий її східний бік, що відорвано від неї Данціґ; що відокремлено Східну Прусію, одним словом, що зроблено відносини Німеччини до сусідів такими, якими... Їх самі знаєте.

Факт цей — чи не єдиний ясний промінь у темній безнадійности Версаю, Сен-Жермену і Риґи.

В. П.

Д-Р ЛУКА ЛУЦІВ.

Ґенеза одної поезії О. Маковея.

(Докінчення.)

V.

Чи знав Маковей Якобзенову новелю?

Саме в тім часі, під кінець 1897 р. переклав він її для першої книжки „ЛНВістника" 1898 р. Маковей у тім місячнику „мав вести листування, всі коректи і давати до кожної книжки яких два аркуші свого матеріялу". Переклад супроводжений маленькою заміткою про Якобзена (1847—1884) при помочи цитат із О. Гансона і Ю. Брандеса. Перекладач зазначував, що в „Пані Фенс" видно найліпше „делікатну чутливість поета в описах людських почувань".

VI.

Як покористувався Маковей думкою Якобзена в своїй поезії „Коли помрем і заростем квітками"?

В часі перекладу данської новелі врізалися в память перекладача ті рефлексії, що ми їх у горі підкреслили: роздумування уміраючої матері про те, що єдиною розвагою для неї є надія жити ще якийсь час у споминах своїх любих дітей. Маковей приняв цю думку (перша його строфа) та ще її послідовно продовжив: як „спічнуть усі, що памятали нас" — то „буде це вже наша смерть остання" (друга строфа). Що в Маковея навіть у лірицї переважали рефлексії, а не чисте почування — в цім згідні, чи не всі його книжки. І вже в ліриці поет „шле гордий сміх і кпини" („Природа") або:

„І глум над горем навісним
летить за шумом сим лісним".
(„Шум").

Від „лірики" не треба було робити Маковеєві великий скок до „епіки" чи тач до „сатири", в якій повно ліричних місць. Тому зайве, — підкреслюючи вязаність чи невязаність мови поета, сперечатися над тим, чи він „лірик" чи „епік", бо ратифіковані границі між родами творчости істнують тільки в шкільних поетиках.

VII.

Та вертаймо до Маковеєвої поезії. Поет у другій половині, вже „після останньої смерти", немов суперечить собі, бо „колись", за кількадесять літ, „вийде дівча самотне", „серце померкне їй від сліз", „як нас вона побачить і почує, мов сон і казку із старих часів". Те станеться, коли дівчина „заслухається в тихий шум лісів".

Роздвоєння теми очевидне. В другій половині є ще одна потіха, що ми все таки „житимемо вічно" в „шумах лісів", як частина природи. Є це своєрідний пантеїзм, приміненний у Маковея до людини. Та й тут вражає нас неумотивована поява дівчини!

Мотив цей повніше та ясніше обробив поет у самостійній поезії п. з. „Туга".

Біжить у яр вода,
біжить вода і сріблом веться,
над нею дівчина сміється,
розкішна молода.

Голубко, не втікай!
Скажи мені ту гарну казку
про радощі, дівочу ласку,
скажи про тихий рай!

Ах, казочко моя!
Я чув її, а де, не знаю,
забув і з туги завиваю
і радби вмерти я.

З водою поплисти
в далекий світ, щоб не тужити,
або тут серденько зложити,
квітками зарости.

Шуміли би ліси,
шуміли би мені діброви
про чари вічної любови
і вічної краси...

(„Гірські думи").

Ось звідки взялася друга частина поезії „Як ми помрем та заростем квітками", в якій уже в першій стрічці є образ із „Туги" — „квітками зарости". Звідти є також і такі образи: „мов сон і казка", „дівча самотне", та „тихий шум лісів". Зрозуміле тепер є нам і впровадження еротики до нашої поезії. Жити в споминах, це вже остання надія для мерців; як урвуться ті нитки, то вже буде смерть остання. Та ні! Є „вічний чар любови" і „тихої краси".

VIII.

Ми гадаємо, що Маковей написав поезійку „Як ми помрем" в часі роздумування над наведеним місцем із новелі Якобзена „Пані Фенс". Український поет розвинув цю думку та доповнив еротичним мотивом на тлі пантеїстичної природи. Цей другий еротичний мотив із панною обробив Маковей у самостійній поезії „Туга", яку й видрукував у „Гірських думах". Чому не друкував тоді і „Коли помрем"? Маковей був суворим критиком, він памятав ґенезу недрукованої поезійки і знав-

Українська Парляментарна Репрезентація в роковини 22. січня 1919. р.

Варшава, 22. січня 1929.

Сьогодня, в день великих роковин 22. січня 1919 р. відбулося в помешканні Українського Соймового Клюбу святочне засідання Української Парляментарної Репрезентації. Крім усіх послів Українського Національно-Демократичного Обєднання взяли участь в тому засіданні також посли Української Соціялістично-Радикальної Партії і безпартійні українські посли, а також посли Білоруського Клюбу.

Засідання відкрив відповідним святочним словом посол **д-р Дмитро Левицький**, голова Українського Клюбу. По нім говорив **пос. Д. Паліїв**, що спинився над вагою акту зединення з 22. січня 1919 р. А за найкращий і наглядний доказ ваги того акту в сучасний момент подав факт обєднаного засідання всіх національних українських послів, присвяченого тим великим роковинам.

З білоруських послів зложив з тої нагоди відповідний привіт **пос. Карузо.**

За направлення кривди.

Відкинення внесення в справі прийняття до служби й емеритального заосмотрення б. урядовців і військових заборчих держав.

На останнім засіданні сойму жид пос. Геллер і тов. зголосили нагле внесення такого змісту:

По десятьлітній незалежности Польщі істнує до-нині означена категорія польських горожан, яким власна держава відбирає добре набуті права в заборчих державах. Тут маю на думці велику скількість бувших цивільних і військових австрійських урядовців, головно української, жидівської та німецької народности, хоч вони на основі австрійських законів набули не лише право емеритури, але також право виправи і державних посад. Всіх тих урядовців, хоч вони посвятили найкращі свої роки державній службі, з причини політичних і національних переконань не приймається нині ані до державної служби, ані не дається їм належної виправи. Разом з амнестією за карні злочини повинна відпасти фактична чи уроєна причина, на основі якої позбавлено ту частину горожан їх справедливого права забезпечити своє істнування.

По думці віденської конвенції з 30. листопада 1923 р., яку Польща щойно по 5 роках ратифікувала, зобовязалася польська держава зреалізувати такі емеритальні права, які признає австрійське законодавство. Тому то сойм повинен перевести відповідні зміни в польському емерит. законі з 11. грудня 1923 р. З уваги на те підписані взивають уряд, щоб по думці емерит. закону змінив свої зарядження, якими позбавлено велику частину бувших австрійських державних урядовців посад та емеритури лише з політичних і національних причин, та щоб ухвалив предложений проект закону.

Одначе за наглим внесенням голосували лише посли національних меншостей, тому це внесення впало.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Національна політика в Польщі.

В останніх місяцях розпочинається активізація національної або — як польська преса пише — народностевої політики в Польщі. В ріжних напрямках порушують її ріжні чинники: урядові (зїзд воєводів у Львові), проурядові (реґіональні організації бебістів) і громадянські (партії й преса). Досить широко зупинився над національною квестією виленський зїзд „Зединення Праці", що відбувся в неділю 13. н. м. Доповідь на тему національного питання виголосив пос. Лехніцький, віцеголова тієї орґанізації та клюбу „одинки" в соймі. Він твердить, що стара (шляхетська) Польща вела розумну політику у відношенні до своїх сусідів і народів, що найшлися в її державних рямках, чим поборювала трудноші свого ґеоґрафічного положення, які сьогодня не є менші, як були колись. Однак траплялися й помилки.

„На полудневих окраїнах — зазначує пос. Лехніцький (подаємо за „Кур. Віленьск-им" з 19. н. м.) — Польща не пішла за вказівками великих королів Степана Баторія і Володислава IV., не зуміла повести такої політики, як у відношенні до Литви. Помилками у відношенні до козаків, яких шляхта хотіла перемінити в панщизняних хлопів, довела до того, що Україна ввійшла в склад Росії, стала основою її могутности. Тієї могутности, при якої допомозі Росія на протязі стокількадесяти літ володіла над більшістю земель давньої Річипосполитої".

Як колись, так і тепер істнує тісний звязок між успіхами польської політики на сході і заході. Побіда під Ґрунвальдом була можлива тільки тому, що взяли в ній участь по польській стороні полки руські і литовські.

Переходячи до сучасности, доповідач зазначує:

„На терені Східних Земель Річипосполитої, заселених поруч польської людности білорусами й українцями, Польща не може вести політики згідно з принціпом, що Польща є лише для поляків, з принціпом, який вказував їй Ст. Ґрабський. Нашу східну границю визначено так, (на полудні по лінії, устійненій в березні 1920 в умові з урядом отамана Петлюри), що Польща обняла всі ті землі, де польське населення, якщо не має чисельної переваги, має перевагу впливів культурних, господарчих і політичних. Та на польському боці залишилася дуже велика кількість білоруського й українського населення, як і по противному боці залишилися *великі простори*, заселені суцільним польським елементом, от хоч згадатиб *деякі повіти* Поділля. Переведення границі інакше, так — щоби по польському боці залишилися самі поляки, а по противному самі українці й білоруси, є неможливістю. Але коли так є, то не вільно в Польщі голосити концепцій таких, які голосив Ст. Ґрабський. Є вони односторонні, занадто тісні, щоби в них могло зміститися життя. В нашій державі мусять бути створені для українців і білорусів такі умови, щоби вони могли бути *льояльними* горожанами Річипосполитої, щоби *ми мали моральне* право вимагати від них тієї льояльности. Ст. Ґрабський ставив програму якнайскоршого спольонізування всього українського й білоруського населення, кажучи, що коли того не переведемо, то втратимо східні землі. Але що спольонізування *навіть при приноровленні екстермінаційної політики є наскрізь невикональне*, зрештою незгідне з нашою традицією, прийняття тієї програми мусіло би довести до зневоховення чужомовного населення до держави, а тим самим до її ослаблення. А того не можемо вважати програмою нашої поведінки. Зовсім не йде про те, щоби *замісць національної держави Польща творила державу народів на зразок Австрії*, але про те, щоби польський нарід яко господар створив умови, які уможливлювалиб заспокоєння національних, культурних і господарчих потреб українського й білоруського населення, потреб, що в цілости даються узгіднити з інтересом Річипосполитої. Уладження пограничних відносин з українцями й білорусами є тим легше, що інтереси польського народу і тих народів є загалом згідні. Є і можуть бути спори на тому терені, який є тереном мішаним. Зате наша держава є незвичайно сильно заінтересована, щоби українці й білоруси на землях, що лежать на схід від нашої границі, мали сутню спроможність незалежного державного розвитку. Тому то українці й білоруси є якнайбільше заінтересовані в істнуванні сильної Польщі, в якій мусять бачити головну союзницю слабих, загрожених або тих народів центральної й східної Европи, що находяться у важких умовах".

На марґінесі цих уваг і дуже загальних висновків висловимо хіба своє здивування, що виленський доповідач рівнорядно трактує 300 тисяч поляків на Рад. Україні і 5 (пять) міліонів українців по польським, а 7 (сім) міліонів українців по нашим обчисленням у сучасній Польщі. Одночасно годиться зазначити, що 300 тисяч поляків на Рад. Україні користується не лише культурною, але й своєрідною територіяльною автономією (польський адміністраційний район ім. Мархлевського з польським судівництвом і власною адміністрацією), тоді — коли українці в сучасній Польщі по лінії програми Ст. Ґрабського втратили у великій більшости навіть те шкільництво, яке вже істнувало. Щож торкається розвязки національного питання в сучасній Польщі, то ані пос. Лехніцький, ані „Зединення Праці" не виходить поза загальникову фразеольоґію, таку маркантну для всіх польських реформаторів в національній ділянці. Наскільки він навіть намагається підійти до „розвязки" того питання, то ставить справу в неґативному розумінні (чого не повинно бути). При тому він дуже лякається, щоби Польща не перетворилася в державу національностей.

Але коли пос. Лехніцький в загальниковому твердженні говорить про „умови, що уможливлюють заспокоєння національних, культурних і господарчих потреб українського й білоруського населення", то Кшевський з „Пшелом-у" розвиває програму „меншостевої політики" не в національному, але в *етнічно-реґіональному розмірі.*

Асиміляцію й кооперацію населення „мішаних" областей утруднюють націоналістичні упередження і загальне положення на сході Европи, яке не є без впливу на настрої населення Червенської Землі.

„Сепаратистичні українські табори ділються на дві катеґорії: одні ділають, спираючись на Совіти, а другі в Берліні шукають інспірації і піддержки. З другого боку можливість польсько-совітської війни в ближчій або дальшій будучині була би *найбільшим товчком для повстання серед українців польонофільського напрямку*, який вів би політику Петлюри, що полягав на оперті будуччини українського народу на польській державі, отже напрямку, що шанує інтеґральність польських границь і є найкращою ґарантією могутности нашої держави. Але розвиток такого руху зупиняє пацифістична політика, яку веде польська держава, а яка є політикою пошанування ризького трактату. І справді давно за нами ті часи, коли у Львові, лише-що скривавленому, виходив „Рідний Край", орґан бл. п. Сидора Твердохліба, що вів політику, називану нами політикою Петлюри. *Всі спроби творення таборів, що фірмуються як „українські", а однак поборюють український сепаратизм, заводили; останній з тих таборів тзв. „УНС" теж зліквідовано.* До діячів, що працювали в тих таборах, українці постійно причіплювали образливу назву „хрунів", означуючи їх як елементи, що низько стоять під етичним оглядом і працюють без ідейних побудів. Ідейний рух, що шанує память Петлюри і

що цей мотив ясніше оброблений у поезії „Туга". А може тут причиною був і суворий та „досить безцеремонний" в оцінці Маковеєвих писань, редактор М. Грушевський?

Поет уважав „гідним видання" „Коли помрем" щойно тоді, коли призабув її повстання та коли не звсував собі, що є в ній вже раз використаний мотив. Сталося це аж кілька місяців перед смертю. Ось одна з причин, чому Маковей „зломав перо" та не друкував поезій! Правда, автор „Наших знайомих" нарікав, що „Русини нарід некультурний, для них видавай єгипетські сонники і небесні листи, а не новелі". Та не вірний висновок Е. Ю. Пеленського: „Тому він не друкував своїх поезій, хоча писав їх багато".

1) Маковей ніколи не перестав друкувати своїх літературних творів.

2) Те, що він узнав гідним друку перед своєю смертю, показується слабшим від раньше написаного та надрукованого вже, дарма, що часом носить стару дату.

3) І „воєнні" поезії Маковея куди слабші від попередніх.

Так, Маковей „з літами щораз більше почував ніяковість іти за низкою чистих почувань [в нього все переважали рефлєксії — Л. Л.]. Чи може затрачував спроможність переживати їх? Це одна з тих „ніколи нерозяснених тайн письменника, — продовжає М. Рудницький, до яких важко віднайти причин і які ще важше судити по самих тільки наслідках".

Досі старалися розвязувати цю тайну по наслідках, очевидно із фальшивими висновками. Ми гадаємо, що своєю статейкою подали одно кільце із ланцюха причин, які обсновують поетову творчість. Тільки заглядаючи в робітню письменника, дійдемо до правдивих, а не довільних, хоч і бистроумних, висновків. Бож сам Маковей казав, що при оцінці „треба брати на увагу всю відому творчість поета". Так він оцінював таку психічно складну постать як Куліш; не так поступають ті, що дають „характеристики" Маковея.

IX.

Творчість вибухає як лявіна із вулькану; деколи тече спокійно, як подільська ріка, якій ніколи не забракне води; часом розливається гірським струмочком, який дзюркотить тільки в часі дощів.

Як воно було в Маковея?

При своїм автокритицизмі вважав він себе далеко не першою літературною величиною. Чи довгий період майже виключної наукової праці не був тільки обороною перед цілковитим висохненням струмочка? Чи не була це психічно примусова праця, щоби тільки працювати? Бо праці на культурному полі так горячо бажав собі Маковей (автобіоґрафія). Період цей (від 1904) закінчила щойно війна, коли сатиру „Ревун" (1911) будемо вважати не так дитиною творчого натхнення, як холодного розуму; це по словам Д. Лукіяновича „перепалка Маковея з буковинськими батьками народа".

Щойно глибінь воєнних переживань та ще більше траґізм повоєнного лихоліття збогатили висохлу криницю поетових почувань. Поет пробує писати навіть вязаною мовою, та поза проби дальше не вийшов. Зате часи ті були побудним моментом до написання „Кривавого поля" та „Прижмуреним оком".*)

*) Література. Згадані праці Лукіяновича і автобіоґрафія в „Літ. Н. Вістнику", 1925; Пеленського (1928); М. Рудницького („Діло" 1925).

визнає його орієнтацію, сьогодня майже не існує на Червенській Землі".

Отже з ким тепер міг би працювати польський табор, коли вже не політично з огляду на основну ріжницю у відношенні до держави, то щонайменше в річевих питаннях? Таких таборів серед українців нема.

„Правда, найбільша українська партія УНДО репрезентує сьогодня програму органічної праці, що є програмою нашої давної народової демократії, припоровленою до українського руху майже без ніяких модифікацій, — а знаємо з наших досвідів, що така програма по своїй суті адержавна не витворювала непоборної відрази до льояльної постави супроти чужих державностей. Але в умовах нашої політичної дійсности така основа до праці не є достаточна. Наша держава не є й не може бути державою народностей такого типу, як давня габсбурська монархія; *щоби бути сильною, вона мусить змагати до того, щоби стати політично суцільною державою, як французька республика.* При тому УНДО, не солідаризуючись з терористичною діяльністю протидержавних конспірацій, що є агентами заграниці, не має й відваги, ані навіть не бажає протиставитися успішно тій акції, що находить податний ґрунт у першу чергу серед молоді середніх шкіл. Правда, в УНДО істнують політики, які рало велиб угоду з польською державою при елімінації засадничих квестій (себто без відкликування відомої декларації Левицького) на зразок о. Глінки на Словаччині, а колись також Радіча в Югославії. В часі виборів до самоврядних установ у 1927 р. на багатьох теренах місцеві ундівці брали участь в „бльоку трьох народностей", приступаючи тим самим до співпраці з польським громадянством, де без квестії можнаб найти спільну мову. Але УНДО є **par excellence** партійно-виборчою формацією (?!). Уряд травневої революції, що займає становище **„non possumus"** супроти вимог польського партійництва, тим більше не може робити концесій меншостевому партійництву. В теперішніх умовинах УНДО може хіба співдіяти з найбільш антагоністичними чинниками польської опозиції в боротьбі зі „сучасною системою правління", але з такого співділання не може вийти ніяка користь для консолідації держави.

Поза українським національним рухом існують „рускі" групи (старорусини), але вони репрезентують занадто слабий чинник, щоби на ньому можна опертися в політиці державної інтеграції. І на них тяжить фатальність, що наказує всім політичним партіям у Польщі сходити на бездоріжжя".

Підчас виборів „старорусини" увійшли в пакт з

„істінно-русскою, московською меншостевою організацією під проводом п. Серебреннікова і тим самим відкрили шлях до Черв. Землі чинникові, якого розвиток є тут мало пожаданий з погляду інтересу держави. Неспроможність перевести точну демаркаційну лінію між рутенізмом старорусинів чистої води і російськістю москвофілів або навіть росіян, що живуть по містах Волині й Полісся, змушує нас до дуже критичного становища супроти старорусинів, щонайменше *доки зовсім не виявляться вони з московських настроїв*".

Державну політику на терені Сх. Галичини може вести тільки польський табор, не шукаючи союзів з українськими політичними партіями. Супроти українського населення треба вести політику на довшу мету, щоби витворити ідейний рух, який стояв би на ґрунті польської держави. Ані творення угодових партій в ролі „УНЄ-а", ані здобування деяких українських елементів господарчими концесіями не веде до розвязки української квестії.

„Табор травневої революції повинен організувати в своїх рамках руське населення, але робити це на ґрунті ідейної програми, а не опортуністично-виборчої. Тією програмою може бути лише загально-польська програма травневої революції, збагачена спеціяльною реґіональною програмою для Червенської Землі".

Цю акцію мусить взяти в свої руки реґіональний комітет Безп. Бльоку.

Таким чином стоїмо ще перед одним експериментом „розвязки" національної проблеми, експериментом, що намагається зупинити національно-політичний і культурний розвиток українських мас — особливо там, де національна свідомість є слабша, або де економічна нужда є занадто велика.

Один є Безп. Бльок, але два різні підходи і дві різні „програми" в національній квестії: інша у Вильні, а інша у Львові. Але ні одна „програма" ні друга нічого не розвязує, тільки затемнює справжню розвязку своїми міркуваннями, що не мають нічого спільного ні з дійсним життям, ні з напрямними розвитку народів. Ми сказалиб навіть, що друга „програма" є більш „життєва", бо являється — з незначними модифікаціями — продовженням програми Ст. Грабського, яка вже має у нас свою традицію.

50-ліття О. Олеся.

Пишуть нам з Праги, що дня 6. грудня 1928 року, в день 50-ліття уродин поета О. Олеся, „Українсько-Демократичний Клюб" у Празі зібрався на засідання, на якому рішив підготовити з цієї нагоди святочну Академію для поета і вручити йому ювилейний дар.

О. Олесь находиться в Празі в не дуже сприятливих матеріяльних умовинах, а важких — моральних. Від часу свого виїзду на чужину, з Києва, де черпав повними пригорщами матеріял для творчости з рідної землі та близького середовища, він почув себе вповні самотним. Ні безжурні роки еміґраційного побуту в Відні ні роки досить інтенсивного літературного оживлення серед кол нашої еміґрації в Празі не дали йому того, що могло би О. Олесеві вернути силу його давнього розмаху: безпосереднього зіткнення з рідною землею.

Церковні чинитьби.

Основи нового закону про церковні чинитьби в Галичині.

Адміністраційна підкомісія сойму радила 19. ц. м. під проводом пос. Путека в присутности делегата мін-ства освіти Гловацького і мін-ства скарбу Осташевського в справі закону про чинитьби на цілі католицької церкви в Галичині. Принято в другому читанні проект закону про чинитьби на цілі католицької церкви і про парафіяльний надзір у воєвідствах: краківськім, львівськім, станиславівськім і тернопільськім.

Основні тези цього закону такі:

1) Кошти будови й удержання церкви і приходства (мешкальних і господарських будинків) мають бути покривані передовсім з майна й доходів церкви.

2) Якби тих доходів не було, то патрон церкви і парохіяни будуть зобовязані, але тільки до таких чинитьб: а) набуття ґрунту під церкву, б) вибудування церкви, в) направи церкви, оскільки видатки на це не перевищають квоти 1.500 зол., г) уряджения цвинтаря, д) справлення внутрішнього і зовнішнього уладження церкви, е) коштів вибудування приходства (мешкання) або 1/3 коштів його перебудови.

3) Всі інші видатки, напр. утримування будинків і церкви, а також церковної служби, суспільне обезпечення й обезпечення від огню, нанаконець кошти направи приходства, якщо вони перевищають суму 1.500 зол. одноразово, буде покривати церква з власних доходів.

4) Патрон буде обовязаний покривати 1/6 видатків на цілі, наведені в ст. 2); решту видатків покриватимуть парохіяни, а також правні особи, що мають на терені парохії маєтки і підприємства.

5) В кожній парохії буде утворений парохіяльний надзір, що складатиметься з 5 членів, себто пароха, патрона і 3 осіб, вибраних парохіянами. Голова надзору буде вибираний зпоміж парохіян.

6) Обтяжування парохіян має відбуватися при їх співучасти на т. зв. конкуренційній розправі, в якій братимуть участь: а) епископський ординаріят, б) патрон церкви, в) повновласники парохіян по одному з кожної громади, а в більших громадах на кожних 500 мешканців по одному, наконець г) особи на основі свого правного титулу, зобовязані до чинитьб на цілі церкви.

7) Основу до розкладу тягарів на парохіян буде творити сума визначених їм податків: а) від землі, б) від недвижимостей, в) від промислових і торговельних занять, г) від доходів.

8) Владою, що матиме нагляд над діяльністю парохіяльних надзорів, буде староста і воєвода.

Законопроект вводить ще одну важну постанову, а саме: староста має право наложити на парохіяльний надзір обовязок зібрати грошеві засоби на покриття передбачених в ухвалі парохіян зобовязань парохіяльного конкуренційного фонду, що тяжить на тім фонді на основі судового вирску або на основі правного титулу, що має екзекуційну силу.

Наконець цей законопроект покликує декрет през. Річ. про адміністраційне поступовання до полагодження справ про церковні чинитьби.

Слід іще зазначити, що після ухвалення цього закону будуть знесені всі дотеперішні правні приписи, які обовязують у цій справі досі, і то у поважному числі, на терені вичислених чотирьох воєвідств.

Третє читання цього законопроекту відбудеться 26. ц. м.

Ревізія конституції.

Засідання сойму з 22. січня було присвячене ревізії конституції. Вечером було голосування над внесеннями. В голосуванні ухвалили, що згідно з внесеннями клюбу ББ на осн. арт. 125. уст. 3. конст. закона з 17. березня 1921 сойм приступає до ревізії конституції. Ревізія буде переведена на основі внесень, які домагаються зміни поодиноких приписів того закона, зголошених урядом, або послами. Внесення послів повинні бути зголошені на основі арт. 2. уст. 125 конст. закона.

—o—

Держава і нац. меншости.

Із закордонної комісії.

Дня 22. січня на засіданні соймової комісії закорд. справ йшла дискусія над експозе мін. закорд. справ Залеського. Пос. Навман обговорив положення нім. нац. меншости в Польщі. Жалівся на нетолеранцію та польонізаційні тенденції, що не відповідають відносним уступам конституції. З пос. Навманом полемізував пос. Стронський. Пос. Левенгерц (ББ) говорив м. і.: Кождий майже нарід заінтересований в меншостевій справі, так з огляду на власну меншість, як і з огляду на це, що має земляків поза кордонами своєї держави. Треба згодитися на один заг. принцип, обовязуючий цілу людськість, всі держави, а саме, що огляди цивілізації і справедливости вимагають, щоби меншости, всюди вважати за рівних повноправних горожан, які повинні льояльно відноситися до держав, в яких живуть, але заразом мають право до пошанування, до розвитку своєї мови та своїх культ. прикмет. Бо в світі не є лише одна висока культура, лише культура людськости є збірником і синтезою окремішних культур, які служать її розвиткові та можуть служити, не затрачуючи власних окремішностей. До скарбниці спільних вартостей та спільного добра, що обіймає весь світ і все людство, всі народи великі та малі, докидають і повинні докидати скарби своїх окремішніх індивідуальних вартостей. Занадто святе є право меншости, щоби вільно його вживати лише як яблука незгоди між державами для побічних цілей, що не мають з ним нічого спільного як протимир. інструменту війни, підважування трактатів, ширення ферментів в ін. державах. Не вільно для еґоістичних цілей надуживати високої ідеї свобідного розвитку національної індивідуальности та підюджувати в усіх державах меншости на їх шкоду, а для власної користи.

—o—

Наради пос. Патека з Літвіновим.

Проєкт процедури підписання протоколу.

ПАТ повідомляє, що Літвінов приняв у понеділок польського повновласного міністра Патека, щоби поінформуватися про форми процедури підписання протоколу згідно з предложенням польського уряду. ЄРСР предкладає таку процедуру: Оба уряди негайно після згоди підписують протокол за посередництвом осіб уповажнених до того. Зараз після підписання большовицький уряд вишле запрошення до Фінляндії, Естонії, Латвії (таке запрошення вислано вже Литві і вона вже згодилася) та Румунії за посередництвом польського уряду, щоби прилучилися до протоколу, тому, що ті держави є думки, що прилучилися до париськ. пакту. Згадані держави пришлють державі-ініціяторові протоколу письменний акт про приступлення з копією протоколу та залучниками. Уряди держав, які прилучилися до протоколу зобовязуються предложити Кельоґів пакт до ратифікації, коли його вже передтим не ратифікували. Протокол увіходить у життя між Польщею і СРСР з хвилею виміни між ними ратифікаційних документів, а між СРСР, Польщею і державами, що прилучуються до протоколу від хвилі доручення большовицькому урядові нотифікації про ратифікацію протоколу цими або іншими державами.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88 00—8·85 50, канадійський долар 8·82 00—8·82·50, чеська корона 0·26 25—0·26 50, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·00, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·35—1·71·50, фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·50.

Золото: 20 корон 36·50·00—36·80·00, 20 франків 33·75·00—34·40·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 46·50·00—47·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·00, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·70·00—1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·48·00—1·52·00.

Збіжжя.

Пшениця двірська 46·25—47·25, пшениця селянська 43·00—44·00, жито галицьке 33·50—33·75, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на кашу 28·00—29·00, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 31·00—32·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 105·00—130·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля красна 65·00—75·00.

По широкому світі.

Російські монархісти вибрали собі в Парижі нового кандидата на царський престол після смерти вел. князя Миколи Миколаєвича: сина вел. князя Олександра — Микиту.

Австрійський уряд відкликав заборону ввозу свиней із Польщі.

Китай і Японія дійшли до порозуміння щодо довгів: Китай годиться заплатити Японії 5 міл. як зачет на довг, якого досі не признавав.

У Туреччині почався процес проти 33 осіб, обвинувачених за „реакційну діяльність".

НОВИНКИ

— Просфора „Рідн. Школи". Заходами Кружка „Р. Шк." ім. Т. Шевченка у Львові відбулося в неділю дня 20. січня в салі „Академічного Дому" свято спільної просфори для членів і прихильників „Рідної Школи". Свято звеличали гарними промовами: о. проф. П. Дзедзик, д-р О. Макарушка і голова Кружка І. Ігнат. При святочнім столі, прибранім гарно панями: Морозовою, Козаковою, Кульчицькою, Зарицькою і Береською, відспівано колядки і національні пісні при підмозі співаків Т-ва „Бандурист". Чистий дохід з цього свята 71 зол. призначено на докінчення будови хлопячої школи ім. Т. Шевченка. Подібні свята принесли би „Рідній Школі" велику користь, якщо охочі до праці одиниці не потребували побиватися за пригожим до праці місцем. На жаль, Кружок Р. Шк. ім. Т. Шевченка не має ще власної домівки, бо не може зібрати невеликої суми на її викінчення. На його поклик відгукнулося ледви 9 проц. громадян, щирих одиниць, що ніколи не ухиляються від національного обовязку. А чейже не треба великих жертв там, де „громада по нитці — бідному сорочка".

— З церковної музики у Львові. Не дасться заперечити, що гарний хор причиняється дуже до піднесення величі нашого обряду і стягає більше вірних до церкви. Останніми часами українське населення міста Львова мало нагоду любуватися прегарним виконанням наших колядок хором ради. Купчинського в Преображенській церкві і хором під управою д-ра Нелілки в Успенській (Волоській) церкві. Оба хори співали прецізно й стягнули велику масу нашого населення до наших церков. В Преображенській церкві переважали коляди західних українських земель, а в Успенській церкві більшість колядок була з Великої України; також підобрано кілька прегарних відповідних щедрівок, що викликало дуже миле враження. Народ вдоволений і піднесений на дусі розходився домів та висказував бажання, щоби колядки ще повторити. Зачуваємо, що про це подбає Головна Управа „Рідної Школи".

— Конфіската повісти А. Чайковського „До слави". „Тернопільський Голос" з дня 15. січня пише: „Староство в Тернополі рішенням з 3. січня 1929 ч. 863/29 сконфіскувало повість Андрія Чайковського під заголовком „До Слави" за „артикули о тресці антипаньствовей" на сторонах 7, 103, 124, 136, 148, 154 до 183 і р. д. Є це історична повість з часів гетьмана Петра Сагайдачного як друга частина великої історичної повісти „Сагайдачний" у шести частинах. Повість „До Слави" видруковано тепер в Тернополі накладом видавництва „Чар Зілля". В справі конфіскати інтервеніював дня 11. січня ц. р. посол д-р Баран у воєвідстві. Справа конфіскати є вже в окружному суді в Тернополі і він вирішить дальшу судьбу поліційної конфіскати".

— Нові гроші. У половині лютого вийде 5 мільйонів срібних 5-золотівок з варшавської державної скарбівні; стількиж золотих золотівок має вийти пізніше. Всі вони роблені в карбівні у Брюсселі.

— Хотів отруїти жінку. Суд присяжних у Львові розбирав учора справу народнього вчителя Олександра Коверка в Пшебісунці (Любартів), обвинуваченого в тім, що хотів отруїти свою жінку. Його жінка покинула його, після подружних непорозумінь, а коли вона вернулась до Львова, він приїхав сюди за нею з думкою про помсту. Почав порозумíватись з залізничим робітником Гординяком, віддаючи йому плян отруїти його жінку за 600 зол. Гординяк видав справу поліції. Арештований Коверко признався до вини. Його зізнання на суді зробили враження, що він ненормальний і суд згодився, щоби сперщу досліднти його умовий стан.

— Грипа-еспанка. Найсильнішу форму прибрала „грипа" в країні, звідки поширилась уперше в Европі: в Еспанії, звана раніше „еспанкою". У Мадриті та околиці вмирає денно по 100 осіб.

— Ріжні вістки. У шпиталі в Бірмінгем уродилась дитина, що має серце поза грудною кліткою, вкрите легенькою шкіркою. — Віденський оперовий співак Слезак погрожує, що покине оперу, коли йому не підвищать гонорар до тої суми, яку брав раз Пікавер. — У Варшаві в міністерстві почт дістала титул міністерського радника п-ні Тамара Шанявська; першою жінкою з таким титулом у Польщі була п-на Юркевичівна в 1925 р. — Румунська королева Марія з доньками приїхала до Константинополя. — У цирку Буша в Берліні прийшло до скандальної авантюри. Публика домагалась, щоби на виставі показати їй приборканих медведів, які не мали виступати. — Мешканці Спол. Держав викурюють річно 90.000.000.000 папіросів; вони коштують приблизно стільки, що весь бюджет польської держави: 5 міліярдів золотих! — Джезбендова опера „Джонні награває" Кренека, що мала доволі великий успіх в Европі, не зєднала собі ні публики ні критики в „Метрополітен-опері" в Ню Йорку.

— Нові пляни „Цепеліна". Герой океанського перелету на „Цепеліні" д-р Екенер підготовляє на літо кілька більших летів велитенським воздухоплавом. Одна подорож буде на далекий схід, друга довкола землі, якщо вдасться до цього часу вибудувати відповідно велику верфу в Фрідріхсгафен. У марті вибереться він напевно через Середземне море та Палестину до Єгипту. Окрема подорож „по широкому світі" обчислена на повне літо мала би відбутись через Сибір до Токіо, через Тихий Океан, Каліфорнію і назад до Европи. У ній візьме участь також кілька пасажирів.

— Наші змагуни в Америці. На змаганнях у „Стар Касіно" в Ню Йорку дня 26-го грудня оба українські силачі, Кириленко і Залізняк вийшли переможцями. Моряк Кириленко, який недавно приїхав з України, досі клав усіх силачів і то дуже швидко, протягом кільканацяти секунд. Та в середу дали йому Стаха Збишка (Циганевича), найліпшого польського борця, який вже кілька разів здобув був світове чемпіонство і болай поляки вірили, що старий їх силач (58 літ) покладе Кириленка на лопатки. Боротьба тривала 19 мінут і Кириленко поклав Збишка. Збишко погратулював йому після боротьби. Залізняк, який теж досі був непоборний, мав у середу важку справу із силачем Вокером. Вокер кинув ним кілька разів об землю; відтак він Вокером. Далі Залізняк перекинув Вокера через загороду і цей добре потовкся. Лютий Вокер кинувся як лев на Залізняка і метнув ним тричі поза загороду. Але це теж розлютило Залізняка і цей знов став метати Вокером то до землі то поза загороду. Боротьба ставала вже шаленою, коли розсудник заборонив Вокерові правила боротьби. Вкінці Залізняк так зручно кинув Вокером долів, що той ані рушився, коли вже Залізняк держав його на лопатках. Боротьба тривала 29 мінут. Суддя признав Залізнякові перемогу.

— Професор нареченим. Професор Манфреді в Больонії був заручений 16 літ. Нічого в цьому нема незвичайного: учений не може рішатись на подружа миттю, мов який молокосос. Та ось 16 літ роздумувань над цією проблемою довели його до висновку, що краще панні Аделі звернути перстень. Італійська преса дивується, що він мав щастя. Не з цієї причини, про яку ви думаєте: що оминув шлюбних пут, а тому, що не дістав ножа в спину або кулі в голову від рідні своєї нареченої. Його наречена була практичною особою. Вона подала професора в суд. Там предложила вона докази з професорських листів, що її наречений заборонив їй приняти якунебудь посаду і що таким робом вона втратила 16 літ праці, а крім цього місце урядовця на залізниці (копія урядової пропозиції була в актах). Професор боронився як міг, перед усіма інстанціями. А проте касаційний трибунал засудив його на такі кошти: 14 тисяч лір як сума ощадностей за 16 літ можливої праці його нареченої; плата залізничого урядовця, яку його наречена могла би діставати донині, а врешті кошта на служницю, бо панна Аделя діставши таку несподівану заяву від свого нареченого після 16 літ багатонадійного стану зовсім природно занедужала. Моральний сенс із цієї історії такий: коли маєте наречену не бороніть їй працювати, а коли маєте нареченого, ховайте пильно всі його листи.

— З англійської школи. Цими днями відбувся в Льондоні повчаючий процес. Батько подав у суд директора школи, який казав вибити гростиною його сина 16-літнього гімназиста за те, що зустрів хлопця на вулиці з папіроскою. Синок помагав батькові віддавна в крамниці і діставав гонорар у тій формі, яка була для нього найприємніша: у папіросках. Курив віддавна, а що Льондон не містечко, тому й не надибав на свого вчителя на вулиці. Батько дізнавшись про таку кару, обурився і пошукав справедливости у суді. Та там йому повторили ще раз те, про що можемо не знати ми, але не англійці, а саме: в англійських школах досі істнує приписова кара „бити в шкіру". Аж до 18-го року включно, до самого іспиту зрілости. Товариша бють звичайно товариші, вимірюючи йому належну порцію „буків", відповідно до провини. Тому й директора звільнили. А льондонська преса додала до цієї історії суто-англійський коментар: дивувалась як справжній англійський молодець не має стільки сили волі, щоби видержати зі спартанським спокоєм „порцію буків" і дати доказ, що розуміє вагу дисципліни і тілесної кари.

З театру.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника: „Ніч під Івана Купала", народня драма на 4 дії М. Старицького.

З признанням слід повитати відновлення цієї народньої драми Старицького на сцені нашого театру. Як „Ой, не ходи Грицю", так і ця річ, переплітана співами й танцями, богата своїм етнографізмом (вірування в чортів і чарівниць, виведення свята Купала), мусить подобатися глядачеві. Особливож тому, що має вже за богато кіна, джез-бенду, фокстрота й сучасної оперетки, і бажав би хоч на хвилю перенестися уявою в рідне село з цілим його чаром: з його звичаями й обичаями, з його віруваннями й забобонами, з його безжурними забавами й такими самозрозумілими трагедіями... Все те бачить глядач в щиро-народній песі „Ніч під Івана Купала", що, як відомо, має великі симпатії і на селі, де її виставляють залюбки наші аматорські гуртки.

Відновлено „Ніч під Івана Купала" старанно, підготовлено солідно. Навіть свої ролі знали виконавці — з малими виїмками — на память і суфлер тим разом не потребував зривати собі горла й не денервував — публики. Добре списалися також хори, хоч в одному місці не годилися з орхестрою (чи радше орхестра з ними). Справно вийшов теж купальський хоровід в 4-ій дії. Взагалі видно було, що дружина (у виставі брала участь дійсно ціла дружина) була, як то кажуть, „у своїм сосі".

Кого з виконавців поставити на перше місце, не знаємо. По мистецьки віддала ролю молодої, покинутої солдатки п-і **Кривіцька**, знаменита в грі, рухах, міміці. Трагічну постать молодої сільської дівчини, що залюблюється вперше в житті в парубка-красуня і свою горячу любов переплачує життям, відтворила просто ідеально п-а **Стадниківна**. Її дитячо-наївну розмову з наймичкою-покриткою, в якій вона сповідається зі своїх почувань супроти Василя, потім її любовну сцену-розмову з Василем у лісі, а вкінці її діяльог з Палажкою (Кривіцькою) в 3-ій дії варто почути! В ролі Василя-зводника виступив **п. Бенцаль**, що грав переконуюче. Тип придуркуватого хлопця створив удатно п. **Ярема**: він і бавив публику цілий вечір. З виконавців поменших роль назвемо ще п-і: Посацьку, Долиненко, Бенцалеву і Цісикову, з мущин: Рубчака й Неделька.

Публика цим разом дописала. **І. Н.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Середа 23-го, т. 7·30 веч. „Бродвей", американська песа.

Четвер 24-го, т. 7·30 веч. „Одна одинока ніч".

Пятниця 25-го, т. 7·30 веч. „Травіята", виступ японської співачки Тейко Ківа.

Кіна.

„Аполльо": „Дві арабські ночі".
„Лев": „Тіни гарему".
„Оаза": „Шпигуни".
„Палас": „Останні парі".
„Фатаморгана": „Призначення".

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти"!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Союз Українських Купців у Львові — повідомляє отсим своїх членів, що в неділю, дня 27. січня ц. р. відбудеться в льокалі Т-ва (Підвалля 9, І. пов.) — **„СВЯТО ПРОСФОРИ"**, — на яке мають обовязково явитись всі члени Союза! Окремих запрошень не буде! Українські Купці! Явіться всі в своєму Т-ві, бо то перша наша „просфора"! Зголошуватись можна що дня в льокалі Т-ва від год. 7-ої веч. 1312 1—1

Осторога. Останніми часами появилися в обігу векслі з підробленим моїм підписом. Тому остерігаю банки і приватні особи, щоби не принимали від когонебудь векслів з моїм підписом, не впевнившися наперед у мене при свідках що до автентичности мого підпису — **Роман Терлецький, Гребенів.** 1311

Повідомлення. Загальні конституючі Збори Українського Гігієнічного Товариства відбудуться дня 27. січня ц. р. в год. 10. рано в салі „Української Бесіди" у Львові при вул. Рутовського ч. 22/І. з таким порядком дня: 1. Відкриття Зборів. 2. Вибір Президії Зборів. 3. Звіт Організаційного Комітету і відчитання статуту. 4. Вибір Управи Т-ва, Ревізійної Комісії та Мирового Суду. 5. **Ухвалення** висоти вписового та членського внеску. 6. Внесення і запити. — Зголошення в члени Т-ва прийматиметься на салі. — **Організаційний Комітет.**

Усі Абсольвенти Школи і Курсів Торговельної Школи тов. „Просвіти" у Львові вул. Корнактів ч. 1. зводять у власнім інтересі подати Школі свої адреси і становиска. — **Управа.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу поручає: Домбровський - Розважевський, Львів, (Готель Жоржа) — Догідні умови. 481 32—7

ГРИБИ. Висилаю почтою за посліплатою, оплачено, гарні, вибирані гриби (найменше 5 кл.) по 24 зол. за кільо, також повидла з чистих сливок з цукром бочілочка 5 кг. 12 зол.; правдива овеча бриндзя в 5 кг. бочілочках за 15 зол.; волоські оріхи 5 кг. за 20 зол. та великі сушені грушi 5 кг. за 12 зол. — **Ф-ма М. Штуммер, Косів к. Коломиї.** 1187 8—10

БІЖУТЕРІЮ ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 3 131-?

КУХАРКА і господиня самодільна ощадна і роботяща пошукує заняття до лішого дому. Кохановського 106 (вілля). 1108 —2

КАНДИДАТ адвокатський рутинований, обзнайомлений з провінціональною і трибунальською практикою, самостійно працюючий, з правом субституції негайно пошукує посади конціпієнта. Зголошення з заподанням умовин слати під адресою: Д-р Іван Лучів, канд. адв. в Бродах, канц. д-ра Жовнірчука. 1305 2-3

РОМАН ТУРИН уроджений 190? р. згубив свою військову книжочку, на що увагу дорогою уневажнює. 1306 2-3

ПОСВЯТОЧНІ недиспозиції, знамените дічать мінеральні Води фабрики „Здоровля". „Гірка" вода успішно проганяє шлунок. Жадайте в аптиках. Односний найдешевший і найліпший лік! 1284 5-6

КОНЦИПІЄНТА, обізнаного з провінціональною практикою пошукує від 1. ІІ. д-р Макух, Товмач. 1302 2-3

ДЕШЕВО продам каменицю і мурований дім з двоморговим городом і садом у Львові. Відомість: Господар дому, Городецька ч. 89. 1307 2-2

ПОШУКУЄМО панів (-ні), як також домохозяйок до продажі покупних артикулів. Значок на відповідь залучити. — Em-Ka-Werk Мисловиці Г/Шл. 11/6 а) 5—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

КОМУНІКАТ.

Виключно для обезпечених членів „Заведення Обезпечень Умових Робітників" у Львові будуть вільних до винайму у комірнім домі у Львові при вул. Стрийській, **78 помешкань** по 1—3 кімнат з кухнею і принал. і 5 кавалерських кімнат **від 1. квітня 1929 р.** Прохання щодо їх винайму можна вносити **виключно** на окремих квестіонарях, які видає протокол подавч. „Заведення Обезпечень Умових Робітників" у Львові, вул. Пекарська 1 а. І. пов від 8. г. до 14-ої попол. **Вносити їх можна до 5-го лютого 1929 р. включно і невідкличнo.** Пізніших прохань розглядати не будуть.

Петенти, яким не признали прохань при роздачі помешкань у комірнім домі „Заведення" при вул. На Байки, повинні наново внести прохання на приписових квестіонарах, якщо ще рахують на помешкання. 1299 2—2

Звичайні

Загальні Збори „Союзу Українських Купців" у Львові

відбудуться дня 3. лютого 1929 р. о год. 10. рано у власній домівці (Підвалля ч. 9. І. пов.).

Дневний порядок:

1) Отворення Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу ост. Загальних Зборів.
3) Звіт з діяльности Виділу.
4) Касовий звіт.
5) Звіт Провірної Комісії і внесок на уділення абсолюторії уступаючому Виділови.
6) Вибір Голови, Виділу і Ради Т-ва.
7) Звіт з діяльности Місцевих Гуртків.
8) Евентуалія. 1314 1—1

Наколиб о год. 10-ій не явилось вимагане статутом число членів, то о год. 11-ій відбудуться другі Загальні Збори з тим самим дневним порядком при кождій скількости присутних членів — а рішення їх будуть правосильні.

За „Союз Українських Купців" у Львові
Гр. Ганулич, голова. **Дм. Конюх**, секр.

Подяка.

Підчас небезпечної недуги (скарлатини) нашої донечки Володимири поспішив їй з лікарською допомогою і доглядом п. д-р **Остап Прийма**. На протязі довгого періоду недуги п. д-р О. Прийма з повною посвятою і подиву гідною відданістю лікував хвору, слідкуючи за розвитком недуги і протидіаючи їй та багатьом ускладненням всіми засобами медичного знання і свого великого лікарського досвіду. П. д-р О. Прийма не лише відвідував хвору в дома, але й мав її в своїй сторожкій опіці підчас її побуту в шпиталі. Вже самою своєю появою та рідким спокоєм п. д-р О. Прийма розсівав нашу тривогу та піддержував нашу надію.

Після щасливого закінчення складної й важкої недуги нашої донечки приємно нам із глибини душі подякувати прилюдно п. д-рові О. Приймі за його лікарську дбайливість і посвяту та приятельську допомогу, які є найкращим виявом його високого гуманітарного знання.

Щиро дякуємо й секундареві заг. шпиталя, окулістові п. д-рові Леонт. Максимонькові, що постійно виявляв свою дружню готовість і спішив з лікарською допомогою нашій донечці з обсягу своєї спеціяльности та у важких умовинах робив усі вимагані лікарські заходи, а також разом із примарем загального шпиталю п. д-ром Мусадом перевів операцію болька під очком.

При тій нагоді висловлюємо сердечну подяку пп. лікарям: д-рові Олександрові Барвінському і прим. д-рові Л-вінському за ласкаву участь в конзиліях й їх лікарські поради.

У Львові, дня 20. січня 1929 р.
1—1 **Софія і Федір Федорцеви.**

VIM

КУХОННЕ НАЧИННЯ всілякі горшки, рондлі, котли, і т. п., всьо є тільки тоді ідеально чисте і лискуче, якщо уживається Vim. Посипати вогкий кусок шматки малою кількістю Vim-у, а по легкім потертю предметів зникнуть плями і хроповатости.

V. P. 1/—1.

РАДІОАМАТОРИ! фірма „ЕХО" Львів, Сикстуська 24. Телеф. 27—81. **відкриває відділ: РАДІОВИЙ,** в якім продає як відбирачі так і радіоприладдя та також акцесорія по найнищих цінах і на догідних умовах. 1315 1—2

Радіотехніки дістануть РАБАТИ.

Набивання акумуляторів.
Виконуємо направи і перерібки апаратів на найновіщі системи.

УПРАВИТЕЛЬ дібр з 11-літньою практикою змінить радо свою посаду від 1. IV. 1929 року. Свій до свого! — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Управитель". 1313

КОНЦИПІЄНТ з укінченою практикою судовою глядає заняття у адвоката. — Зголошення адресувати: Корнанський, Львів, вул. Замкова ч. 16. 1312

Спеціяліст недуг легінів, серця і желудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Пересвітлення Рентгеном. 15—24

ПЕРЛЬМУТТЕРА УЛЬТРАМАРИНА є безглядно найліпшою і найвидатнішою фарбою до білля, вапна і малярських цілей. Відзначена на виставах в Брукселі, Медіолані і Парижі золотими медалями.
1302 Скрізь до набуття. 54—7

КОМПЛЕТ перша сорта **ЗОЛ. 28.** 6 ложок, 6 видел, 6 ножів і 6 малих ложечок з хінського срібла. ІІ-га сорта 25 зол. **у Б. ГРИНБЕРГА,** Сикстуська 4. Тел. 59-22.

ПРОДАЖ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!
МАШИНИ ДО ШИТТЯ
ГРАМОФОНИ
РОВЕРИ
Молочні КРУЖЛІВКИ
І ЇХ СКЛАДОВІ ЧАСТИ

ПРИБОРИ ДО КРАВЕЦТВА І РУЧНИХ РОБІТ
ВЛАСНИЙ ВАРСТАТ НАПРАВ
Александер Малімон і С-ка
Спілка з обм. пор.
2496 **Львів, вул. Валова 11 а.** 29—4

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.